

Asia: VM/1709/00.01.00.01/2016 VM098:00/2016

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedonhallinnan sääntelyn kehittämistä selvittäneen työryhmän raportista

Yleiset kommentit raportista

Yleiset kommentit raportista

Työryhmän esittämät kehittämissuositukset tiedonhallinnan sääntelystä ovat tarpeellisia, jotta tiedonhallinnan lainsäädäntö saataisiin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin, digitalisaation ja kehittyneen teknologian tarpeisiin sekä EU:n tietosuojasäätelyn asettamiin vaatimuksiin.

On tärkeää selkiyttää lainsäädäntöä ja saada tiedonhallinnan yleislaki, joka kattaa tiedon koko elinkaaren ja yhdenmukaistaa eri hallinnonalojen tiedonhallintaa. Yhdenmukaistamisella kevennetään hallintoa ja viranomaisten välinen tiedonsaanti helpottuu, kun samoja tietovarantoja voidaan käyttää rajapintojen kautta. Yleislaissa on myös tärkeää määrittää, mitä tiedonhallinnalla tarkoitetaan ja mitä se sisältää.

Kommentit raportin 5 luvusta

Kommentit osasta 5.1 Tiedonhallintaa koskevan sääntelyn soveltamisaloista

Tiedonhallintaa koskevien eri säännösten yhdenmukaistaminen on tärkeää, sillä tällä hetkellä hallinnon yleislait eivät organisatoriselta soveltamisalaltaan sitä ole. Työryhmän esityksen mukaisesti uudella tiedonhallinnan sääntelyllä niitä yhdenmukaistettaisiin. Tähän tulee pyrkiä.

Yleislain tasoisen sääntelyn tulee koskea koko tiedonhallinnan elinkaarta, kuten työryhmä toteaa. Elinkaariajattelu on jo olemassa arkistolaissa, ja sitä ylläpidetään tiedonohjaussuunnitelmassa. Lisäksi SFS-ISO 15489 –standardi käsittelee asiakirjojen laadintaa, talteenottoa ja hallintaa elinkaaren kaikissa vaiheissa. Nämä on suositeltavaa ottaa huomioon, kun uutta yleislakia laaditaan.

Tärkeä tavoite on parantaa tiedonhallinnan laatua julkisessa hallinnossa ja pitkällä aikavälillä tähdätään tietovarantojen määrän vähenemiseen, niin ettei päällekkäistä tietoa ole tallennettu moneen paikkaan.

Kommentit osasta 5.2 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen

Yleislainsäädännön tasolla on rinnakkaisia ja päällekkäisiä suunnittelu- ja kuvaamisvelvollisuuksia, joka aiheuttaa rinnakkaisia kuvauksia, joiden sisältö osin vastaa toisiaan. Työryhmän esityksen mukaisesti on perusteltua yhdistää arviointi-, suunnittelu- ja kuvaamisvelvollisuus yhteen lakiin, jolloin velvollisuudet palvelevat useita käyttötarkoituksia. Lisäksi uusi tiedonhallintalaki tulee sovittaa yhteen tietosuoja-asetuksen vaatimusten kanssa.

Rinnakkaisen sääntelyn purkaminen ja yhdenmukaistaminen keventää hallinnollista taakkaa, vähentää kuntien tehtävien määrää ja purkaa turhaa sääntelyä. Yhdenmukaistaminen edistää julkishallinnon organisaatioiden välistä yhteistyötä ja yhteen toimivuutta eri tasoilla.

Kommentit osasta 5.3 Tietoturvallisuus

Tietoturvallisuus on osa tiedonhallintaa, ja se tulee sovittaa yhteen muun tiedonhallinnan sääntelyn kanssa. Kuten työryhmä toteaa, tietoturvallisuusasetuksen vaatimusten ja ohjeiden monitulkintaisuus on aiheuttanut ongelmia ja niitä tulee selkeyttää. Työryhmä on nostanut esille myös riskienhallintaa koskevan sääntelyn täsmentämisen.

Yhtenä kehityskohteena on nostettu esiin salassa pidettävien tietojen luokittelun yksinkertaistaminen. Tämä parantaa tietoturvallisuutta ja yhtenäistää käsittelyä. Koska kyseessä on täysin uusi tiedonluokittelu, tulee julkisuusarvot, tietojen käsittely ja luovutus määritellä mahdollisimman tarkoin, jotta monitulkintaisuutta ei pääse syntymään, ja julkishallinnon organisaatioiden käytännöt varmasti ovat samat.

Kommentit osasta 5.4 Tietoaineistojen muodostaminen ja vastuut

Mietinnössä on nostettu esiin kokonaisprosessiajattelu, sillä tällä hetkellä palvelut ovat hajanaisia ja tietoa säilytetään moninkertaisesti eri viranomaisten toimesta. Tärkeä tavoite on edistää viranomaisten välistä yhteistyötä mahdollisimman joustavalla tietojen luovuttamisella rajapintojen kautta silloin, kun henkilötiedot eivät ole salassa pidettäviä.

Kokonaisprosessiajattelu vaatii julkishallinnon organisaatioiden tietovarantojen kuvaamisen niin, että tieto säilytetään vain yhdessä paikassa, jolloin päällekkäisten ja rinnakkaisten tietovarantojen muodostuminen vähenee, ja jo aiemmin kerätyt tiedot ovat käytettävissä myös prosessin seuraavassa vaiheessa. Huomioon tulee ottaa myös kansalaisten tiedonsaantia koskevat oikeudet ja niiden toteutuminen julkisuuslain mukaisesti.

Kommentit osasta 5.5 Tietojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus

Tietojärjestelmien yhteen toimivuuden edistämisen sääntely on luotava uudelle pohjalle, jotta julkishallinnon tietojärjestelmien yhteentoimivuus varmistetaan. On tärkeää, ettei tietoturvasuus missään vaiheessa vaarannu, kun yhteentoimivia tietojärjestelmiä ja rajapintoja kehitetään.

Myös semanttinen yhteentoimivuus on tärkeää. Tieto ei voi siirtyä eheästi viranomaiselta toiselle, jos määrittely ei ole yhtenäistä. Siksi yhteisten käsitteiden määrittelyyn tulee panostaa ja työryhmän ehdotuksen mukaisesti tiedonhallinnan keskeiset käsitteet tulee määrittellä yleislaissa ja ylläpitää hallitusti koordinoitua sanastotietovarantoa. Käsitteiden määrittelytyö ei välttämättä kuitenkaan ole kovin helppoa, kun yritetään löytää sanastoa, joka sopii yhteisesti kaikille. Lisäksi viranomaisilla on jo käytössä vakiintuneita käsitteitä, joiden uuden merkityksen omaksuminen voi olla haaste.

Kommentit osasta 5.6 Tietoaineistojen julkisuus ja salassapito

Työryhmän kannanotto salassapitosääntelyn selkeydestä on kannatettava. Selkeällä lainsäädännöllä turvataan yksityiselämän suoja, mutta määrittellen erikseen myös viranomaisen asiakirjajulkisuudesta poikkeavat salassa pidettävät aineistot. Ehdotettu peruste jäsentelylle voisi työryhmän mukaan olla Euroopan neuvoston yleissopimuksessa viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta (HE 116/2014) luetellut salassapitointressit. Myös tämä ehdotus on kannatettava.

Kommentit osasta 5.7 Tiedonsaanti asiakirjoista ja tietoaineistoista

Julkisuuslain mukaisten tietopyyntöjen käsittelyä ja muutoksenhakua koskevan sääntelyn tulee olla selkeää ja yksiselitteistä. Sääntelyn tulee mahdollistaa nopea ja selkeä tiedonsaanti- ja luovutusprosessi. Tällä hetkellä sääntely ei kaikilta osin ole selkeää, mikä mahdollistaa tietopyyntömenettelyä koskevan tulkinnanvaraisuuden.

Hyvää tiedonhallintaa on edistää tutkijoiden mahdollisuutta hyödyntää rekistereissä olevia tietoja tutkimustyössään hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Tällä hetkellä tämä ei kaikilta osin toteudu.

Kommentit osasta 5.8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi

Jos Kansallisarkiston rooli jatkossa on vain asiakirja-aineiston säilyttäminen, herää kysymys kenelle vastuu asiakirjahallinnon kehittämisestä, ohjeistamisesta ja kouluttamisesta kuuluu. Myös Kansallisarkiston ja julkishallinnon organisaatioiden tehtävänjako pysyvästi säilytettävän aineiston säilyttämisessä kannattaa miettiä perinpohjaisesti. Tähän liittyy sähköisen arkistointijärjestelmän kehittäminen. Yhteisen sähköisen arkiston käyttö ei ole täysin ongelmaton salassa pidettävien aineistojen osalta.

Kommentit osasta 5.9 Tietohallinnon ja tiedonhallinnan ohjaus

-

Kommentit muutosehdotusten priorisoinnista

Mitä muutosehdotuksia olisi mielestänne priorisoitava valmistelussa?

Prioriteettina voi pitää prosessien ja käsitteiden yhdenmukaistamista, niin että tiedon elinkaariajattelu toteutuu. Kehitystyötä ei kuitenkaan saa tehdä asiakirjahallinnon kustannuksella, vaan se on otettava huomioon valmistelussa. Myös erilaisten yhteisten tietojärjestelmien ja rajapintojen kehittäminen on tärkeää.

Muut tarpeelliset toimenpiteet

Millä muilla toimenpiteillä, lainsäädännön uudistamisen lisäksi, katsotte olevan merkitystä julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisessä?

Päällekkäisten ja rinnakkaisten tietovarastojen poistaminen on tärkeä tavoite, niin että hyvä hallintotapa toteutuu ja tiedonhallinta on hyvää ja joustavaa. Laki ei saa lisätä julkishallinnon organisaatioiden tehtävämäärää tai kustannuksia, vaan vähentää niitä.

Työryhmän ehdotusten vaikutukset

Yleiset kommentit vaikutuksista

Viranomaisten välinen toiminta, tiedonjako ja tiedonhallinta kehittyy ja tehostuu.

Taloudelliset vaikutukset

-

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Yhteisten rajapintojen kautta tiedon siirtyminen helpottuu ja nopeutuu.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Piirainen Tuovi
Hämeenlinnan kaupunki - Talous- ja hallintopalvelut